

הכנסת

הלשכה המשפטית

תחום חקיקה
ומחקר משפטי

הגבלות על משך זמן החקירה וקבלת החלטה בדבר העמדה לדין פלילי

- סקירה משווה -

כתיבה: ליאור בן דוד

י באדר ב תשע"ו
20 במרץ 2016

אישור: עו"ד הודיה קין, ממונה (חקיקה ומחקר משפטי)

מסמך זה הוא סקירה משפטית משווה ואינו חוות דעת משפטית

סקירה משפטית

מסמך זה, שנכתב לבקשת חה"כ יאיר לפיד, בוחן במבט משווה **הסדרי חקיקה** המגבילים את משך הזמן שעומד לרשות המשטרה לסיים חקירות פליליות וכן את משך הזמן שבמסגרתו נדרשות רשויות התביעה לקבל החלטה בדבר העמדה לדין פלילי או סגירה של תיק החקירה.

צרכי חקירה וקשיים ראייתיים הנובעים מסיבות מגוונות דורשים לעתים התארכות חקירות פליליות ובהמשך לכך גם התחבטות בשאלה אם להגיש או לא להגיש כתב אישום (ואם כן - מה בדיוק לכלול בו). הדבר נכון במיוחד כשמדובר בתיקים מורכבים, כמו למשל תיקים שיש בהם ריבוי חשודים וקורבנות, ריבוי עבירות או הסתעפות של פרשיות פליליות שקשורות זו בזו. עם זאת, להתארכות חקירות או הליכי העמדה לדין ישנן גם השלכות שליליות לא מעטות. הראשונה שבהן היא גרימת עינוי דין לחשוד, שכן כדברי היועץ המשפטי לממשלה, "הזמן בו נתון אדם להליכי חקירה ומשפט נחשב לעינוי דין ומקובל לראות בו עונש כשלעצמו".¹ משום כך, במקרה שבו הורשע אדם בדין, הימשכות ההליכים בעניינו יכולה להוביל בסופו של דבר להטלת עונש קל יותר, שמביא בחשבון את אותו עינוי דין, אך אינו מבטא כראוי את חומרת העבירה. מנגד, אם מתברר בסוף החקירה שאין כלל יסוד לחשד נגד הנחקר ואין מקום להעמידו למשפט (או כאשר ההליך כולו נגמר בזיכוי הנאשם) הופך עינוי הדין למעין עונש שהוטל על אותו אדם על לא עוול בכפו. כמו כן, הימשכות ההליכים יכולה גם להוביל לקשיי הוכחה והבאת ראיות שגוברים עם הזמן, להשפיע על זיכרוןם של עדים, לפגוע באפשרות לסמוך על עדויות מלאות ואמינות, ובסופו של דבר להקשות על ניהול הליך משפטי הוגן וראוי. בנוסף, הימשכות הליכי חקירה והעמדה לדין שלא לצורך פוגעת בהשפעה ההרתעתית והחינוכית של המשפט הפלילי והיא אף פוגמת באמון הציבור במערכת אכיפת החוק.²

התפיסה שקושרת בין הימשכות ההליך הפלילי לבין הזכות להליך משפטי הוגן מעוגנת גם בסעיף 6 לאמנה האירופית לזכויות אדם, הקובע כי כל אדם זכאי למשפט הוגן, שיתקיים בתוך פרק זמן סביר.³ על-פי הפרשנות שניתנה לסעיף זה בבית הדין האירופי לזכויות אדם, משך ההליך הפלילי כולו צריך להיות סביר, דהיינו גם הליכים קדם-משפטיים - הליכי חקירה פלילית וקבלת החלטה בדבר העמדה (או אי-העמדה) לדין - צריכים להתקבל **בתוך זמן סביר**.⁴ עוד נפסק כי לצורך קביעה שיפוטית אם משכו של הליך פלילי סביר או לא יש לשקול את מורכבות המקרה ואת התנהגותם של האדם נשוא ההליך ושל הרשויות האדמיניסטרטיביות והשיפוטיות הנוגעות בדבר.

¹ "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום", הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 4.1202 אלול התש"ע, אוגוסט 2010 (עדכון: תמוז התשע"ד, יולי 2014), בעמ' 1.
² שם, בעמ' 1-2.

³ [European Convention on Human Rights](#), art. 6.

⁴ Nuala Mole and Catharina Harby, [The Right to a Fair Trial: A guide to the implementation of Article 6 of the European Convention on Human Rights](#), Council of Europe, August 2006, pp. 19-20, 24-25.

החקיקה בישראל אינה קובעת הגבלות על משך החקירה המשטרתית או על פרק הזמן שבו נדרשות רשויות התביעה לגבש החלטה בדבר העמדה לדין פלילי או סגירה של תיק חקירה. עם זאת, כפי שיפורט בהמשך המסמך, הגבלות כאמור הוסדרו בהנחיות פנימיות: בנהלים של אגף חקירות ומודיעין של משטרת ישראל לגבי חקירות משטרתיות, ובהנחיות של היועץ המשפטי לממשלה לגבי עבודתן של רשויות התביעה. לאורך השנים הועלו בכנסת כמה הצעות חוק שביקשו להסדיר את הסוגיה בחקיקה בדרכים שונות, אך הצעות אלה לא התגבשו לכלל שינויי חקיקה.

בבואנו לבחון את הסוגיה הנדונה במבט משווה יש להקדים ולהדגיש, כי **הליכי החקירה והתביעה במדינות הנסקרות כאן נטועים, כמובן, במבנים מגוונים של שיטות משפט, המשלבות בדרכים שונות את האינטראקציה, האחריות, דרכי העבודה וחלוקת הסמכויות בין גופי המשטרה, רשויות התביעה, בתי המשפט ומוסד השופט החוקר (במדינות שבהן קיים מוסד שכזה). דיון בשיטות המשפט ובסדרי הדין של המשפט הפלילי הפרוצדורלי בכל אחת מהמדינות הנסקרות במסמך חורג ממסגרת סקירה משווה זו. עם זאת, בהתייחסותנו למגבלות זמן על הליכי חקירה ותביעה שמצוינות במסמך, חשוב לזכור את קיומם של הבדלים בין שיטות המשפט השונות שרלוונטיים לענייננו, כמו גם את קיומם של גורמים נוספים שעשויים להשליך על הסוגיה (שגם הם אינם נדונים כאן), כמו למשל, היקף תיקי החקירה שנפתחים מדי שנה בכל מדינה, עומסי העבודה המוטלים על הגופים הרלוונטיים, וכוח האדם (לצד משאבים כלכליים) שעומד לרשותם.**

כמו בישראל, כך גם **ברוב המדינות הנסקרות** במסמך זה, **מגבלות זמן קונקרטיות** על משכן של חקירות משטרה או על התקופה שבמסגרתה נדרשות רשויות התביעה לגבש החלטה בדבר העמדה לדין פלילי **אינן מוסדרות בחקיקה**. כך הדבר, למשל (לפחות לגבי רוב הליכי החקירה והתביעה) בבריטניה, קנדה (לגבי החקיקה הפדראלית), בלגיה, שבדיה, הולנד, שווייץ, נורבגיה ופינלנד. עם זאת, בחלק מהמדינות (למשל, דנמרק, הולנד, נורבגיה ופינלנד) נקבעו בהקשר זה הוראות סטטוטוריות כלליות יותר שמחייבות את רשויות החקירה והתביעה לבצע את עבודתן האמורה בתוך זמן סביר, ללא עיכובים מיותרים, או לזרז את ההליכים ככל האפשר.

יצוין שבישראל כמו גם במדינות אחרות (למשל, בריטניה, קנדה, הולנד ופינלנד) עבודתן של רשויות החקירה והתביעה יכולה להיות מושפעת, בין השאר, מקיומן של הוראות חוק בדבר **התיישנות** עבירות, המונעות העמדה לדין בחלוף תקופת זמן כזו או אחרת מאז ביצוע העבירה, אף כי לעתים, בעבירות מסוימות, תקופת התיישנות עשויה להיות מוארכת כתוצאה מפעולות של רשויות החקירה והתביעה. עם זאת, התיישנות היא סוגיה רחבה יותר שנבדלת מזו הנדונה כאן ועל כן ההתייחסות אליה במסמך זה היא מוגבלת ואינה מתיימרת למצות את הדיון בסוגיה.

ישנן מדינות, כמו ישראל, שבהן מגבלות זמן קונקרטיות לגבי ההליכים הנדונים נקבעו **בהנחיות פנימיות** (למשל, דנמרק ונורבגיה). בהקשר זה יש להעיר שייתכן כי גם במדינות אחרות שנסקרו כאן ישנן הנחיות מסוג אלה, אך מכיוון שהסקירה התמקדה בהסדרי חקיקה, התייחסות להנחיות פנימיות מופיעה רק לגבי אותן מדינות שבתשובותיהן לפנייתנו בנושא זה ציינו את הדבר במפורש.

בחלק מהמדינות הנסקרות במסמך, מגבלות זמן קונקרטיות על משכם של הליכים האמורים, או לפחות לגבי חלק מהליכים אלה, כן מוסדרות בחקיקה. באוסטריה נקבע בחקיקה כי משך הזמן של הליכי חקירה לא יעלה על שלוש שנים, אך בית משפט מוסמך להאריך את תקופת החקירה. בבלגיה, אם חקירה משפטית שמנהל שופט חוקר לא הסתיימה תוך שנה בית משפט רשאי להעבירו מתפקידו באותה חקירה. בדומה לכך גם בצרפת, חקירה שלא הסתיימה בתוך שנתיים ממועד פתיחתה דורשת החלטה המתייחסת לכך מטעם השופט החוקר ובית משפט גם רשאי להורות על המשך החקירה תוך העברת התיק מידי של אותו שופט. בדנמרק קיים הליך שמאפשר לחשוד, במידה שהחלטה בדבר הגשת כתב אישום לא התקבלה בעניינו בתוך שנה ושישה חודשים, לעתור לבית משפט. זה מצדו יבחן אם בנסיבות המקרה מדובר בפרק זמן סביר ובנסיבות חריגות הוא רשאי לקבוע לתביעה תאריך יעד סופי להגשת כתב אישום. בספרד נקבעו מגבלות סטטוטוריות על משך החקירה הפלילית, תוך הבחנה לעניין זה בין חקירות פשוטות למורכבות ותוך מתן אפשרות להאריך את החקירה בהתאם לנסיבות ולפרוצדורות שונות.

1. ישראל

בישראל, ככלל, חקירות פליליות מתבצעות על-ידי המשטרה ועם סיומן מועברים תיקי החקירה לרשויות התביעה (התביעה המשטרית או הפרקליטות) לצורך קבלת החלטה בדבר הגשת כתב אישום או סגירת תיק החקירה. החקיקה הישראלית אינה קובעת מגבלות מפורשות על משך הזמן שבו נדרשת המשטרה להשלים את חקירותיה או על משך הזמן שבמסגרתו נדרשות רשויות התביעה לקבל החלטות כאמור. יצוין כי עבודתם של גורמי החקירה והתביעה הפלילית כפופה, כמובן, להוראות הכלליות בנוגע להתיישנות עבירות, המפורטות בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.⁵ עוד יש לציין כי בין הטענות המקדמיות שרשאי נאשם להעלות לאחר תחילת משפטו (ושעשויות אף להוביל לביטול האישום) מצויה גם הטענה שלפיה "הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית".⁶ טענה זו יכולה להיות רלוונטית גם למקרים שבהם חלף זמן רב ממועד ביצוע העבירה ועד להגשת כתב אישום בגינה, אם בנוסף לחלוף הזמן היתה בנסיבות המקרה גם

⁵ סעיף 9(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 קובע שבאין הוראה אחרת לעניין זה בחוק אחר, אין להעמיד אדם לדין בשל עבירה אם עברו מיום ביצועה פרקי זמן שונים בהתאם לחלוקה הבאה: בפשע שדינו מיתה או מאסר עולם – עשרים שנים; בפשע אחר – עשר שנים; בעוון – חמש שנים; ובחטא – שנה אחת (על-פי סעיף 24 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, פשע הוא עבירה שנקבע לה עונש חמור ממאסר לתקופה של שלוש שנים; עוון הוא עבירה שנקבע לה עונש מאסר לתקופה שעולה על שלושה חודשים ושאינה עולה על שלוש שנים; ואילו חטא הוא עבירה שעונשה אינו עולה על שלושה חודשי מאסר). עם זאת, יש להזכיר שעל-פי סעיף 9(ג) לחוק סדר הדין הפלילי, בעבירות פשע ועוון, שנערכה לגביהן חקירה בתוך תקופת ההתיישנות, או שהוגש כתב אישום או התקיים הליך מטעם בית המשפט במהלך תקופה זו, מניין תקופת ההתיישנות יתחיל מחדש מיום ההליך האחרון בחקירה או מיום הגשת כתב האישום או ההליך האחרון מטעם בית המשפט - לפי המאוחר. בכך למעשה מתאפשרת הארכה של תקופת ההתיישנות בחסות הליכי חקירה והעמדה לדין. יצוין כי ב-2008 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק ממשלתית שביקשה להתמודד עם סוגיית משך החקירות באמצעות דיני ההתיישנות, ולמנוע, על-פי דברי ההסבר להצעה, את האפשרות להאריך ללא הגבלה את תקופת ההתיישנות באמצעות פעולות חקירה, תביעה ומשפט. ראו: הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 60) (התיישנות), התשס"ט-2008 (מ/415). ההצעה עברה קריאה טרומית במליאת הכנסת ביום 24.11.2008.

⁶ סעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

"התנהגות בלתי נסבלת של הרשות", דהיינו התנהגות "שערורייתית, שיש בה משום רדיפה, דיכוי והתעמרות בנאשם".⁷

מגבלות זמן ספציפיות על משכן של חקירות משטרה מוסדרות בנוהל אגף חקירות ומודיעין של משטרת ישראל בנושא "הגבלת משך החקירה נגד חשוד", שפורסם ב-2014.⁸ על-פי אותו נוהל, ככלל יש לסיים חקירה בהקדם האפשרי ובמסגרת פרקי הזמן שלהלן: **בעבירות מסוג חטא בתוך שישה חודשים, בעבירות מסוג עוון בתוך שנה ובעבירות מסוג פשע בתוך 18 חודשים - הכל מיום "החשדת" החשוד במשטרה.** אם החשוד קטיין יש לסיים את החקירה בתוך שמונה חודשים מיום ביצוע העבירה. גורמים מסוימים במשטרה, בדרגה שלא תפחת מסגן ניצב, רשאים להאריך, לצד נימוק שיירשם ביומן החקירות של תיק החקירה, את משך החקירה עד לתקופה מרבית נוספת באותו האורך המותר לכל סוג עבירה. היתר להארכה נוספת מעבר לכך יכול להינתן באמצעות בקשה לקצין אח"מ מחוזי, שהחלטתו תנומק גם היא בכתב בתיק החקירה ויצוין בה מועד סיום החקירה, אם הוחלט להאריכה.⁹

גם לגבי עבודתן של רשויות התביעה קיימות מגבלות זמן ספציפיות המוסדרות בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה. הנחייתו בעניין "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום", שפורסמה ב-2010 ועודכנה ב-2014 (להלן - הנחיית היועץ"ש), "באה להציב בפני גורמי התביעה מגבלות זמן ברורות עד להגשת כתב אישום, תוך קביעת מנגנוני פיקוח ובקרה על ניהול גורמי התביעה בפרקי זמן אלו".¹⁰ היא קובעת כי על התובעים לתת החלטה בדבר העמדה לדין או סגירת התיק **בעבירות מסוג חטא בתוך חצי שנה; בעבירות מסוג עוון בתוך שנה; בעבירות מסוג פשע שדינן עד עשר שנות מאסר ובעבירות מיוחדות מסוג עוון בתוך שנה וחצי; ובעבירות מסוג פשע שדינן עשר שנות מאסר ומעלה בתוך שנתיים; והכל מיום קליטת התיק בתביעה.**¹¹

בהנחיית היועץ"ש צוין כי פרקי הזמן הללו הם כאלה שאמורים, ככלל, להספיק לצורך גיבוש החלטת תובע בעניין הגשת כתב אישום בתיק ממוצע, במסגרת התנהלות יעילה ורגילה של מערכות החקירה והתביעה. עם זאת, נכתב, שברור כי ייתכנו מקרים שבהם תידרש **חריגה מאותם פרקי זמן מטעמים ענייניים ומוצדקים.** חלק מטעמים אלה נקבעו מפורשות בהנחיית היועץ"ש,¹² וחלקם טעונים בחינה ואישור מהגורם המאשר. בכל מקרה, "חריגה מפרקי זמן אלו אמורה להיעשות בשקיפות, תחת חובת דיווח ובקרה, על-מנת להגן על האינטרס הציבורי שבמיצוי הליכי חקירה והעמדתם של עבריינים לדין, מצד אחד, וצמצום עינוי דין של החשוד שנגדו מתנהלת

⁷ "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום", הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 4.1202, בעמ' 1.

⁸ נוהל אח"מ 300.05.166 "הגבלת משך החקירה נגד חשוד", תאריך פרסום: 1.2.2014.

⁹ שם.

¹⁰ "משך טיפול התביעה עד להגשת כתב אישום", הנחיות היועץ המשפטי לממשלה 4.1202, בעמ' 2.

¹¹ שם, בעמ' 5.

¹² על-פי הנחיית היועץ"ש, ישנם מקרים ומצבים שמונעים מרשות התביעה לגבש החלטה בעניין העמדה לדין ועל כן הם מצדיקים את הארכת פרקי הזמן שנקבעו בהנחיה. כך, בין השאר, לגבי תקופות שבהן נבצר מרשות התביעה לגבש החלטה כאמור בשל היותו של החשוד או עד מרכזי מחוץ לישראל או בשל מצבו הרפואי או הנפשי או בשל כך שלא ניתן לאתר; תקופה שבה מתקיים הליך של שימוע בעניינו של החשוד או הליך של ערר על החלטה שלא להעמידו לדין; תקופה שבה נמנעת העמדתו של אדם לדין בשל חסינות; תקופה שבה נערכת השלמת חקירה בתיק; וכן פרק זמן שנדרש לצורך משא ומתן בין התביעה לחשוד על סגירת התיק בהסדר מותנה. שם, בעמ' 5-6.

החקירה, מצד אחר"¹³. על פי המתווה שבהנחיית היועמ"ש, כל חריגה מפרקי הזמן הקבועים בה, גם אם היא נובעת מעילה מוצדקת וראויה, תעשה לאחר דיווח לגורם בכיר יותר אשר יבחן את נסיבות התיק הספציפיות וייתן אישור לכך. בכל מקרה של הארכת משך התקופה מעבר לפרקי הזמן הקבועים בהנחיה, ייערכו פיקוח ובקרה הדוקים יותר של פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות או סגנו. הארכות נוספות יתאפשרו רק באישור היועץ המשפטי לממשלה (או מי שהוא אצל לו את סמכותו זו). מנגנון הפיקוח והדיווח, על-פי ההנחיה, "נועד להבטיח עמידה בעקרון המנחה של השלמת הליכי התביעה וגיבוש ההחלטה בדבר הגשת כתב אישום תוך פרק הזמן הקצר ביותר האפשרי"¹⁴.

עוד נקבע בהנחיית היועמ"ש, כי אמנם ככלל יש לפעול למניעת שיהוי בכל מקרה ומקרה שמונח לפתחן של רשויות התביעה, אך ישנם מקרים שבהם ראוי לפעול אף באופן נחרץ יותר למניעת שיהוי בהליך קבלת ההחלטה על הגשת כתב אישום. כדוגמה לכך צוינו בהנחיית היועמ"ש, בין השאר, המקרים הבאים:¹⁵ תיקים שבהם החשוד נמצא במעצר ויש כוונה לבקש את המשך מעצרו; תיקים שבהם החשוד הוא קטין;¹⁶ תיקים שבהם יש צורך בהשלמת חקירה; תיקים שיש בהם הודאת חשוד (ויש להניח שלנוכח הודאה זו משפטו יוכל להתנהל ולהסתיים במהירות); תיקים שיש בהם נסיבות מיוחדות הנוגעות לחשוד או גורמות לו נזק ושמצדיקות את זירוה ההליכים בעניינו;¹⁷ תיקים שיש בהם חשש שהשהיית הטיפול תחבל בניהול המשפט; ותיקים שיש בהם עניין ציבורי מיוחד בסיום מהיר של ההליכים. כמו כן נקבע בהנחיית היועמ"ש, כי "חלוף זמן רב מאז החלה החקירה עשוי לעיתים להיות שיקול לסגירה של תיק פלילי או להימנעות מהגשת ערעור. זאת כאשר השיהוי נגרם בשל אופן הטיפול בתיק על-ידי המשטרה או על-ידי הפרקליטות, ללא צורך או צידוק בנסיבות המקרה, ובהעדר שיקולים מיוחדים הדורשים את המשך ההליכים, כמו החומרה הרבה של העבירה או סיכון רב לציבור. החלטה כזאת יש לקבל בזירות רבה, במבט רחב של אינטרס הציבור. כמובן, כדי שלא יהא חוטא נשכר, חיוני לעשות כל מאמץ להימנע ממצבים אלה"¹⁸.

יצוין כי בדוח מבקר המדינה מ-2011 נמתחה ביקורת על הנחיית היועמ"ש האמורה. ראשית צוין בדוח שלמרות שבעבר החליטה ועדת שרים לענייני חקיקה להגביל בחקיקה את משך טיפול התביעה בהגשת כתבי אישום או בסגירת תיקי חקירה (בעקבות החלטה זו ב-2007 גובשה במשרד המשפטים טיוטת הצעת חוק לעניין זה), הרי שבסופו של דבר פרקי הזמן האמורים לא נקבעו

¹³ שם, בעמ' 2-3.

¹⁴ שם, בעמ' 3. מנגנון הדיווח, הפיקוח והבקרה מפורט בעמ' 6-7 להנחיית היועמ"ש.

¹⁵ שם, בעמ' 3-4.

¹⁶ בנוסף, לפי סעיף 14 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, אין להעמיד לדין קטין, אם עברה שנה מיום ביצוע העבירה, אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה (סמכות זו הואצלה לפרקליט המדינה ולמשנים לו).

¹⁷ "כאשר נסיבות מיוחדות הנוגעות לחשוד מצדיקות זאת, כגון, כשהחשוד הוא תושב חוץ והגיע לישראל לשהות קצרה, או שהוא עומד להתגייס לשירות חובה בצבא או לנסוע לתקופה ממושכת לחוץ לארץ, ויש טעם למאמץ מיוחד כדי לסיים את המשפט לפני המועדים האמורים, על מנת למנוע נזקים נוספים לחשוד כתוצאה מהימשכות ההליך; [וכן] כאשר נסיבות מיוחדות הנוגעות לחשוד גורמות לו נזק או סבל יותר מהרגיל, כגון, כאשר אמצעי התקשורת מדווחים על החשוד והתביעה נגדו ויש חשיבות לבירור אשמו בהקדם האפשרי; כאשר מדובר באיש ציבור בתקופה שלפני בחירות; כאשר מדובר בעובד המושעה מעבודתו; כאשר מדובר באיש עסקים והעובדה שהוא חשוד בעבירה פוגעת באופן קשה במיוחד בניהול עסקו." שם, בעמ' 4.

¹⁸ שם, בעמ' 2.

בחקיקה אלא בהנחיית יועץ משפטי לממשלה, מבלי שיתקיים דיון ציבורי בנושא, ללא קבלת התייחסות מצד כלל הגורמים הרלוונטיים לסוגיה, וללא איסוף וניתוח כלל הנתונים הרלוונטיים. בנוסף נטען בדוח מבקר המדינה (על סמך בדיקה מדגמית של תיקים שנסגרו בעילה של העדר עניין לציבור) כי פרקי הזמן שנקבעו בהנחיית היועץ ארוכים מאלה שנדרשים בפועל.¹⁹

עוד יצוין כי במשך השנים הוגשו **הצעות חוק** שונות, שנועדו להתמודד עם משך החקירה במשטרה והטיפול בתיקים בידי רשויות התביעה, אך אלה לא התממשו לכדי דבר חקיקה. כך למשל, הצעתו של חבר הכנסת דב חנין בכנסת השבע-עשרה,²⁰ ביקשה להגביל את משך זמן החקירה המשטרית באופן הבא: חצי שנה לעבירות חטא, שנה לעוון, שנתיים לעבירות פשע שהעונש המרבי על ביצוען הוא עד עשר שנות מאסר, וללא הגבלה על עבירות פשע שהעונש המרבי בגינן הוא עשר שנות מאסר ומעלה. חריגה אפשרית, על-פי ההצעה, תהיה באישור היועץ המשפטי לממשלה בנסיבות מיוחדות שיירשמו, וכל תקופות ההארכה לא יעלו על שנה. גלגולי ההצעה של ח"כ חנין בכנסת הבאות קבעו במקום זאת שניתן יהיה לחזור ולהאריך את התקופה בשישה חודשים בכל פעם. התקופה שתינתן לשם השלמת חקירה תיתחם מראש ולא תעלה על שלושה חודשים, אותם ניתן יהיה להאריך לתקופה מרבית של שלושה חודשים נוספים באישור פרקליט המחוז בנסיבות מיוחדות שיירשמו (בגלגולים מאוחרים של ההצעה נקבע שהארכה תתאפשר עד לשישה חודשים). באשר להגבלת משך זמן טיפול התביעה בתיק הוצע לקבוע תשעה חודשים מסיום החקירה לתיקים בטיפול תובע משטרתי, שנה לתיקים שבטיפול הפרקליטות ושנה וחצי בעבירות מסוימות המפורטות בתוספת להצעה. הצעה מהכנסת השבע-עשרה של חבר הכנסת עתניאל שנלר²¹ ביקשה לקבוע שהחלטת המשטרה שלא לחקור מטעמי היעדר עניין לציבור בעבירות שאינן פשע, לפי סעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי, תיעשה בתוך שלושה חודשים מיום שנודע למשטרה על ביצוע העבירה. בכל עבירה, אם חלפו שלוש שנים מיום הפתיחה בחקירה, לא יועמד אדם לדין, אלא אם התקופה הוארכה על ידי בית המשפט המחוזי. הצעת חוק שהוגשה על ידי חבר הכנסת יעקב כץ בכנסת השמונה-עשרה²² קבעה שתיק החקירה ייסגר אם לא הוגש כתב אישום בתום שלוש שנים מיום פתיחת החקירה, למעט בנסיבות מיוחדות שפורטו. בשתי הכנסות האחרונות הציע חבר הכנסת טלב אבו עראר²³ כי תיק החקירה ייסגר אם לא הוגש כתב אישום בתוך שנתיים מיום פתיחת החקירה. לבסוף, הצעת חוק ביוזמת חבר הכנסת דוד רותם מהכנסת השבע-עשרה²⁴ ביקשה להגביל חקירות משטריות עד לשנה מיום ביצוע העבירה, עם אפשרות להאריך מעת לעת את התקופה לשנה נוספת באישור היועץ המשפטי לממשלה. הצעה דומה שלו מהכנסת השמונה-עשרה קבעה שנה וחצי לסיום חקירה משטרית ממועד פתיחתה, ואפשרות הארכה על ידי היועץ המשפטי לממשלה בחצי שנה, כשסך תקופות ההארכה לא יעלה על שלוש שנים.²⁵

¹⁹ מבקר המדינה, [קובץ דוחות ביקורת לשנת 2011 \(התשע"ב\) - המשرد לביטחון הפנים](#), בעמ' 36-37.

²⁰ פ/17/2194. בכנסת השמונה-עשרה, התשע-עשרה והעשרים הוגשו הצעות דומות בעיקרן שח"כ דב חנין היה היוזם הראשי שלהן (פ/18/1104; פ/19/65; פ/20/693) וכן הצעה אחת זהה להן על ידי ח"כ רועי פולקמן (פ/20/1963).

²¹ פ/17/2145.

²² פ/18/4563.

²³ פ/19/2127; פ/20/1322.

²⁴ פ/17/2265.

²⁵ פ/18/867.

בבריטניה אין הגבלות זמן סטטוטוריות על משכן של חקירות המשטרה וגם לא על משך עבודתן של רשויות התביעה בכל הנוגע לקבלת החלטה על הגשה או אי-הגשת כתב אישום. משך זמן עבודתם הכוללת של גורמי החקירה והתביעה הפלילית גם יחד יכול להיות מוגבל בהוראות חוק שעניינן למעשה התיישנות. בהקשר זה יצוין שקיימת הבחנה בבריטניה בין עבירות קלות לעבירות חמורות. כאשר התביעה היא אך ורק בעבירות קלות (summary offences), דהיינו עבירות שנדונות בפני שופט ב-magistrates' courts (למשל, עבירות תעבורה) ככלל, הליך התביעה צריך להתחיל (כלומר, מידע על העבירה צריך להימסר לבית המשפט) בתוך שישה חודשים מהמועד שבו העבירה בוצעה לכאורה, אלא אם בחוק הספציפי שיצר אותה נקבע אחרת.²⁷ מנגד, בעבירות חמורות יותר - דהיינו עבירות שבגינן מוגשים כתבי אישום (indictable offences) ושנדונות ב-Crown Court בפני שופט וחבר מושבעים - אם לא נקבעה בחוק הספציפי הגבלת זמן כלשהי, הרי שלמעשה אין הגבלת זמן, כך שהליך התביעה בבית המשפט יכול להתחיל בכל עת לאחר ביצוע העבירה.²⁸

עוד יצוין, שעיקוב בהליכי התביעה עלול להביא להפסקת ההליך כולו, אך זאת רק במקרים יוצאים דופן, כאשר אין עוד כלל אפשרות לקיים משפט הוגן או כאשר מסיבות נוספות אין זה הוגן להעמיד את החשוד או הנאשם לדין. לעניין זה יילקחו בחשבון גם נסיבות כמו התנהלותם של הגורמים המעורבים בקשר לאותו עיכוב – רשויות התביעה, המתלונן בתיק והחשוד עצמו.²⁹

3. קנדה³⁰

בחקיקה הפדראלית הקנדית, כמו בבריטניה, אין מגבלות סטטוטוריות על משכן של חקירות פליליות וגם לא על משך זמן עבודתן של רשויות התביעה. גם בקנדה, משך זמן עבודתם הכוללת של גורמי החקירה והתביעה יכול להיות מושפע מהוראות התיישנות. לעניין זה יצוין שככלל, בקנדה אין התיישנות על עבירות שמוגשים בגינן כתבי אישום (indictable offences), אך בעבירות קלות יחסית (summary conviction offences) קיימת מגבלה המחייבת הגשת כתב אישום בתוך שישה חודשים ממועד ביצוע העבירה.³¹

²⁶ תשובת הפרלמנט של בריטניה לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 23.11.2015.

²⁷ [Magistrates' Courts Act 1980](#), section 127 (1).

²⁸ כלל זה נכון גם לגבי עבירות שניתן להעמיד לדין בגינן (לחילופין) בשני סוגי ההליכים גם יחד (דהיינו עבירות שניתן להתייחס אליהן גם כאל summary offences וגם כאל indictable offences).

²⁹ ראו גם: http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/abuse_of_process/#content.

³⁰ תשובת הפרלמנט של קנדה לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 3.12.2015.

³¹ כמו כן, גם בסוג מסוים של עבירות בגידה קיימת מגבלה המחייבת הגשת כתב אישום בתוך שלוש שנים ממועד ביצוע העבירה.

באוקטובר 2015 נחקק בספרד חוק שעניין תיקונים וחיידושים שונים בחוק הפרוצדורה הפלילית (Ley de Enjuiciamiento Criminal), ובהם גם **קביעת מועדים חדשים להימשכות חקירות פליליות בטרם משפט, תוך הבחנה לעניין זה בין חקירות פשוטות לחקירות מורכבות**.³² הוראות החוק שמעגנות את ההסדרים לעניין זה נועדו להבטיח ולבסס את הזכות להליך משפטי ללא עיכובים מיותרים. זכות זו, על-פי הפסיקה הספרדית, נמדדת על-פי שלושה פרמטרים: חוסר מעש או מחדל מצד הרשות השופטת הממונה על החקירה, מורכבות המקרה והתנהגותו של הנחקר.³³

בעקבות חקיקה חדשה זו (שנכנסה לתוקף בדצמבר 2015), על-פי סעיף 324 לחוק הפרוצדורה הפלילית,³⁴ כאשר מדובר ב"חקירה פשוטה" הליכי החקירה יתבצעו על-ידי המשטרה (תחת ניהולו של שופט-חוקר) במהלך תקופה מקסימלית של **שישה חודשים**, החל מהמועד בו ניתן צו של שופט-חוקר שהורה על פתיחת החקירה או החל מהמועד שבו תובע ציבורי הורה על נקיטת הליכי חקירה מקדמיים. עם זאת, לפני תום אותם שישה חודשים, השופט החוקר, לבקשת התובע הציבורי ולאחר ששמע את הצדדים הנוגעים בדבר, רשאי להכריז על החקירה כעל "חקירה מורכבת" אם בשל נסיבות בלתי-צפויות, או נסיבות מסוג אלה שיפורטו להלן, החקירה אינה יכולה להסתיים בפרק הזמן האמור.³⁵

כאשר חקירה מוכרזת כ"חקירה מורכבת" יש לסיימה בתוך תקופה של **שמונה עשר חודשים**. השופט החוקר, לבקשת התובע הציבורי ולאחר ששמע את הצדדים הנוגעים בדבר, רשאי **להאריך את תקופת החקירה האמורה בשמונה עשר חודשים נוספים** או בפרק זמן קצר יותר. את הבקשה להאריך את תקופת החקירה יש להגיש בכתב לפחות שלושה ימים לפני תום המועד האמור.³⁶ על-פי דברי ההסבר לאותן הוראות חוק חדשות, תקופות הזמן האמורות - שישה חודשים לחקירה "פשוטה" ושמונה עשר חודשים לחקירה "מורכבת" - נקבעו לאור פרקי זמן ממוצעים של חקירות פליליות, כפי שהם משתקפים מנתונים סטטיסטיים של רשויות התביעה והמשפט בספרד.³⁷

"חקירה מורכבת" היא, בין השאר, חקירה שעוסקת בקבוצות ובארגוני פשיעה; חקירה שעוסקת בכמה עבירות או שמעורבים בה חשודים או קורבנות רבים; חקירה שדורשת מומחיות או

³² [Ley 41/2015, de 5 de octubre, de modificación de la Ley de Enjuiciamiento Criminal para la agilización de la justicia penal y el fortalecimiento de las garantías procesales.](#)

³³ www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf.

³⁴ יש לציין שסעיף זה אינו מכסה את כלל הליכי החקירה הפלילית בספרד והוא מתייחס בעיקר לעבירות חמורות יחסית. הסעיף אינו חל, למשל, על הליכי חקירה של חשודים קטינים.

³⁵ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(1).

³⁶ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(2).

³⁷ [Ley 41/2015, de 5 de octubre, de modificación de la Ley de Enjuiciamiento Criminal para la agilización de la justicia penal y el fortalecimiento de las garantías procesales](#) (Preámbulo II).

כישורים מיוחדים, שיתופי פעולה עם גורמים נוספים, בחינה של מסמכים וחומר רב, פעילויות חקירה במדינות זרות; וכן חקירה שעוסקת בעבירת טרור.³⁸

יצוין כי פעולות חקירה חשאיות (כמו למשל האזנות לאמצעי תקשורת) עוצרות את מרוץ הזמן האמור למשך תקופת ביצוען, וכך גם החלטה על השעייה זמנית של ההליכים בתיק.³⁹

בנוסף, באופן חריג, הן לגבי חקירות "פשוטות" והן לגבי חקירות "מורכבות", לפני תום המועדים האמורים או תקופת ההארכה לחקירה שנקבעה על-ידי השופט החוקר, אם התובע הציבורי או מי מהצדדים מבקשים זאת, ובהתקיים נסיבות המצדיקות את הדבר, השופט החוקר, לאחר ששמע את שאר הצדדים הנוגעים בעניין, רשאי לקבוע תאריך יעד מקסימלי וסופי להשלמת החקירה. במקרה זה אין הגבלת זמן חוקית לגבי תאריך היעד לסיום החקירה.⁴⁰

עוד נקבע במסגרת הוראות חוק אלה, כי התובע הציבורי מנוע מלבקש השלמות חקירה אם תמו פרקי הזמן האמורים - שישה חודשים במקרה של חקירה פשוטה, שמונה עשר חודשים במקרה של חקירה מורכבת, או שמונה עשר חודשים נוספים במקרה של הארכת החקירה המורכבת - ואם הוא גם נמנע מלנצל מבעוד מועד את זכותו, כאמור בפסקה הקודמת, לבקש קביעת תאריך יעד מקסימלי לסיום החקירה.⁴¹

השופט החוקר יסיים את החקירה כאשר הוא מגיע למסקנה שהיא מיצתה את מטרותיה. אם בטרם נקבע כך, עבר המועד הסופי לסיום החקירה (כלומר הסתיימה תקופת החקירה שנקבעה כאמור בחוק, או שהוארכה או נקבעה על-ידי השופט), השופט החוקר יוציא צו לסיום הליכי החקירה, או אם מדובר בהליך מקוצר, יקבל החלטה בהתאם לאמור בסעיף 779 לחוק הפרוצדורה הפלילית (סעיף זה מפרט אפשרויות פעולה שונות כמו סגירת התיק בתנאים מסוימים, השעייה זמנית של ההליכים בתיק, הפניית התיק לתובע הציבורי ועוד). הליכי חקירה שהוסכם עליהם עוד לפני פקיעת המועדים לסיום החקירה יישארו בתוקפם גם לאחר תום המועדים הללו, כך שאת תוצאותיהם ניתן לקבל גם לאחר מכן.⁴² פקיעת המועדים האמורים משמעותה העדר אפשרות לנקוט בהליכי חקירה נוספים, ולפיכך צורך לקבל החלטה (בדבר הגשת או אי-הגשת כתב אישום) על בסיס חומר הראיות הקיים.⁴³ הסדרים אלה משמעותם שעל התובעים ללמוד את פרטי המקרה עוד לפני פקיעת מגבלות הזמן שנקבעו, על-מנת שיוכלו לבקש מבעוד מועד (ואם יש צורך בכך) הכרזה על החקירה כעל "חקירה מורכבת", את הארכת תוקפה

³⁸ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(2).

³⁹ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(3).

⁴⁰ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(4); www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf.

⁴¹ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(5); www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf.

⁴² [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(6-7).

⁴³ www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf, pp.19-20.

של החקירה המורכבת, קביעת מועד מקסימלי (חריג) לסיום החקירה ונקיטה בפעולות חקירה נוספות ומשלמות שהשופט החוקר לא הורה עליהן קודם לכן.⁴⁴

בכל מקרה, אין די רק בעצם העובדה שתמו המועדים הסופיים שנקבעו כאמור כדי לסגור את תיק החקירה, מבלי שהתקיימו בנוסף גם הנסיבות המצוינות בסעיפים 637 או 641 לחוק הפרוצדורה הפלילית: העדר ראיות מספיקות לעצם ביצוע המעשה נשוא החקירה; הגעה למסקנה שהמעשה אכן בוצע אך אינו מהווה עבירה פלילית; כשמתברר שהחשודים במעורבות במעשה פטורים מאחריות פלילית; או כאשר אין ראיות מספיקות להאשמת מי מבין הנחקרים.⁴⁵ אם כן, הימשכות ההליכים מעבר למועדים שנקבעו אינה מובילה לסגירה אוטומטית של התיק.⁴⁶

יצוין כי ההוראות האמורות זכו בספרד לביקורות מכיוונים שונים. בין השאר נטען כי ישנם מקרים רבים שבהם אין זה ברור כלל מהו המועד שממנו אמורים להתחיל לחשב את מרוץ הזמן. כך למשל במקרים של חקירות מסועפות או "מצטברות" שנפתחו בזמנים שונים והן חלק מחקירה כוללת ורחבה יותר, חקירות שעוברות טרנספורמציות שונות או מקרים של עיכובים בגין שאלות של כשירות - כל אלה יכולים לעורר מחלוקות בנוגע לשאלה מהו בעצם "מועד תחילת החקירה" שממנו יש להתחיל את מרוץ הזמן וניתן לפרש זאת בדרכים שונות.⁴⁷ על-פי טענה אחרת, הסעיף מנוסח בצורה מרחיבה מדי שלמעשה מאפשרת להרבה מאד חקירות להיחשב ל"מורכבות", ובהתאם לכך להימשך זמן רב.⁴⁸

5. בלגיה⁴⁹

בבלגיה קיימים שני סוגים של חקירות פליליות: חקירה שמנוהלת בידי התובע הציבורי (סוג החקירות השכיח) וחקירה שמנוהלת בידי שופט חוקר, כשבדרך כלל נעשה הדבר לבקשת התובע הציבורי, כשיש צורך בשימוש באמצעי כפייה (המקרה החריג יותר). בסוג החקירות הראשון, לתובע הציבורי יש שיקול דעת מלא בכל הנוגע לניהול החקירה ולקבלת החלטה אם לסיימה בהעמדה לדין בבית משפט או בסגירת התיק. לעומת זאת, בסוג החקירות השני, כאשר השופט החוקר מגיע למסקנה שהחקירה הסתיימה, הוא מעביר את התיק לתובע הציבורי וזה מצדו רשאי לטעון בפני בית משפט לענייני חקירה (an investigation court) שיש לפטור את החשוד מאישום פלילי או לחילופין להעמידו לדין פלילי בבית משפט. בשני סוגי החקירות, חוקרי המשטרה פועלים על-פי צווים והוראות שהם מקבלים מהתובע הציבורי או מהשופט החוקר ומבחינה פורמלית הם אינם מנהלים בעצמם את החקירות הפליליות.

⁴⁴ www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf, p.24.

⁴⁵ [Ley de Enjuiciamiento Criminal](#), artículo 324(8).

⁴⁶ [Ley 41/2015, de 5 de octubre, de modificación de la Ley de Enjuiciamiento Criminal para la agilización de la justicia penal y el fortalecimiento de las garantías procesales](#) (Preámbulo II).

⁴⁷ www.abogacia.es/wp-content/uploads/2015/11/Circular-5-plazos-maximos-de-instruccion.pdf.

⁴⁸ <http://lerenarocaabogados.com/blog/plazo-maximo-para-la-instruccion-otro-brindis-al-sol/>

⁴⁹ תשובת הפרלמנט של בלגיה לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 30.11.2015.

לאור האמור לעיל, בבליה אין מגבלות חוקיות על משך הזמן שבמסגרתו נדרשת המשטרה להשלים חקירה פלילית, שכן המשטרה עצמה אינה ממלאת תפקיד מוביל בניהול החקירה. באשר לשופט החוקר, על-פי סעיף 136 לקוד הפרוצדורה הפלילית, אם החקירה המשפטית שהוא מנהל לא הסתיימה תוך שנה, החשוד, הקורבן או מי שתובע פיצויים רשאי להביא את התיק בפני בית משפט לערעורים על ענייני חקירות (investigation appeals court). בית משפט זה בוחן את החקירה שבוצעה והוא רשאי להעביר את השופט החוקר מתפקידו באותה חקירה.⁵⁰ לגבי עבודת התובע הציבורי, אין בבליה הגבלות חוקיות על משך הזמן שבמסגרתו רשויות התביעה נדרשות להחליט על סגירת התיק או על העמדת החשוד לדין פלילי בבית משפט. עם זאת, רשויות התביעה פועלות בהתאם להוראות סעיף 6 לאמנה האירופית לזכויות אדם שלפיהן, כאמור, משך ההליך הפלילי כולו צריך להיות סביר.

6. הולנד⁵¹

בהולנד אין מגבלות חוקיות על משכן של חקירות פליליות בידי המשטרה או על פרק הזמן שבמסגרתו רשויות התביעה צריכות להחליט על הגשת או אי-הגשת כתב אישום. על-פי סעיף 167(1) לחוק הפרוצדורה הפלילית, רשויות התביעה נדרשות להגיע להחלטה כאמור, על סמך החקירה הפלילית, מוקדם ככל האפשר. כמו כן, רשויות התביעה (כמו גם גורמי החקירה) מוגבלות בהוראות חוק הנוגעות להתיישנות של עבירות מסוימות.⁵²

7. צרפת⁵³

החקיקה בצרפת אינה קובעת משך זמן מקסימלי שמעבר לו לא ניתן להמשיך חקירה פלילית. עם זאת, סעיף 2-175 לקוד הפרוצדורה הפלילית⁵⁴ קובע שתי מגבלות לעניין זה. ראשית, בכל מקרה, אורכן של חקירות אינו צריך להיות מעבר לפרק זמן סביר, בשים לב לחומרת העבירות, למורכבות החקירה ולצורך לשמור על זכויות החשוד. שנית, חקירות ארוכות יחסית דורשות הסבר והצדקה מטעם השופט-החוקר המפקח על עבודת החקירה של המשטרה. לעניין זה קובע הסעיף שאם בחלוף שנתיים ממועד פתיחתה החקירה טרם הסתיימה, השופט החוקר יכתוב החלטה מנומקת שבה יתייחס לפרמטרים דלעיל, יסביר את הגורמים להתארכות החקירה ואת ההצדקות להמשכה, ויציין את הצפי לסיומה. ההחלטה תועבר לנשיא בית המשפט המופקד על חקירות וזה מצדו רשאי להורות על העברת התיק לבית משפט זה. החלטה או צו כאמור על המשך חקירה שהתארכה מעבר לשנתיים יש לחדש כל שישה חודשים.

⁵⁰ אם החשוד נמצא במעצר, אותו בית משפט לערעורים על ענייני חקירות מוסמך לבחון את החקירה המשפטית של השופט החוקר בתום שישה חודשי מעצר, כדי לבדוק אם לא נגרם עיכוב בלתי-תקין בהליך החקירה.

⁵¹ תשובת הפרלמנט של הולנד לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 8.12.2015.

⁵² ככלל, בגין עבירות קלות יחסית (offences) ניתן להגיש תביעה פלילית בתוך 3 שנים ממועד ביצוען, בעוד שבעבירות חמורות יותר (crimes) תקופות ההתיישנות יכולות לנוע בין 6, 12 ו-20 שנים, בהתאם לחומרת העבירה. ישנן גם עבירות שאינן נתונות לתקופות התיישנות כלשהן, בעיקר עבירות שניתן להשית בגינן עונשי מאסר לתקופות של 12 שנים ומעלה.

⁵³ תשובת הפרלמנט של צרפת לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 3.12.2015.

⁵⁴ לנוסח הקוד ראו: <http://www.legifrance.gouv.fr/Traductions/en-English/Legifrance-translations>

החקירה הפלילית באוסטריה מתבצעת על-ידי המשטרה בהתייעצות עם משרד התובע הציבורי הממונה על החקירה ומוביל אותה. על-פי סעיף 108a לקוד הפרוצדורה הפלילית, **משך הזמן של הליכי החקירה** - עד למועד הגשת או הקראת כתב האישום או עד למועד קבלת החלטה על סיום אותם הליכים על-ידי הפסקתם או נקיטת צעדים חלופיים למשפט פלילי (measures of diversion) – **לא יעלה על שלוש שנים**. עם זאת, **בית משפט מוסמך להחליט על הארכת החקירה** בשנתיים נוספות, והוא מוסמך גם לחדש את אותה הארכה לאחר מכן, אם בית המשפט אינו מוצא סיבה לסיים את הליכי החקירה עם פקיעת המועד האמור.

9. שוויץ⁵⁶

סעיף 5 לקוד הפרוצדורה הפלילית של שוויץ דורש מכלל הרשויות הרלוונטיות לעניין זה **להימנע מעיכובים בלתי מוצדקים** בניהול ההליך הפלילי כולו. מעבר לכך החקיקה אינה מציינת הגבלות זמן ספציפיות. הכלל הוא שכל הליך פלילי צריך להסתיים תוך **פרק זמן סביר**, כאשר שאלת הסבירות תלויה בנסיבות המקרה, תוך התייחסות לקריטריונים הרלוונטיים הבאים: התנהגות האדם נשוא ההליך, התנהגות הרשויות הרלוונטיות ומורכבות המקרה.

10. דנמרק⁵⁷

בדנמרק אין הגבלות חוקיות ספציפיות על משך הזמן שבמסגרתו חקירת משטרה צריכה להסתיים או שהחלטה בדבר העמדה לדין פלילי צריכה להתקבל. סעיף 96(2) ל-Administration of Justice Act (להלן - AJA) מורה באופן כללי לרשויות התביעה **לזרז את ההליכים ככל האפשר** בהתאם לטיבו של כל מקרה ומקרה, ועיקרון זה נחשב כחל גם על חקירות משטרה, על אף שהדבר לא נזכר מפורשות בהוראת הסעיף האמור.⁵⁸

על-פי סעיף 718a ל-AJA, רשויות התביעה נדרשות לקבל החלטה בדבר הגשת כתב אישום (או החלטת תביעה אחרת בהקשר זה) בתוך **פרק זמן סביר** (ואם החשוד הוא קטין על ההחלטה להתקבל מוקדם ככל האפשר). סעיף 718a-b ל-AJA קובע שאם החלטה כאמור לא התקבלה **בתוך שנה ושישה חודשים**, התביעה חייבת להודיע על כך לחשוד בכתב, והחשוד מצדו רשאי להביא

⁵⁵ תשובת הפרלמנט של אוסטריה (שנכתבה על-ידי משרד המשפטים האוסטרי) לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 23.11.2015.

⁵⁶ תשובת הפרלמנט של שוויץ לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 3.12.2015.

⁵⁷ תשובת הפרלמנט של דנמרק לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 4.12.2015.

⁵⁸ להסבר על הליכי החקירה והתביעה הפלילית בדנמרק ועל חלוקת העבודה בין המשטרה לתביעה ראו:

https://e-justice.europa.eu/content_rights_of_defendants_in_criminal_proceedings_-169-DK-en.do?clang=en&idSubpage=2;

[http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/opinions/travaux/OP_10_Danemark.pdf.](http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccpe/opinions/travaux/OP_10_Danemark.pdf)

את העניין בפני בית משפט. בית המשפט יבחן האם פרק הזמן שחלף הוא בגדר "זמן סביר" בנסיבות המקרה, תוך שהוא לוקח בחשבון, בין השאר, את הגורמים הבאים: נפח החקירה, מורכבות המקרה, מספר החשודים והאישומים שבתיק, התנהגותם של העותר ושל הרשויות הרלוונטיות ועוד. אם בית המשפט מגיע למסקנה שיש **סיבות מיוחדות** לעשות זאת, הוא רשאי **באופן חריג** לקבוע לתביעה תאריך יעד סופי להגיע להחלטה בדבר הגשת כתב אישום, וזאת תוך לא פחות משלושה חודשים ולא יותר משנה אחת. אם החלטה כאמור לא התקבלה על-ידי התביעה בתוך מגבלת הזמן שקבע בית המשפט ייחשבו האישומים כמבוטלים.

בנוסף, קיימים בדנמרק גם **כללים מנחים פנימיים** למשטרה ולרשויות התביעה שנועדו לקצר את משך הליכי החקירה והתביעה, על-ידי קביעת מגבלות זמן במקרים פליליים מסוימים. מדובר (ככל הנראה) על מגבלות זמן שחלות בין מועד "החשדת" החשוד במשטרה⁵⁹ למועד שבו בית המשפט מקבל מהתביעה את כתב האישום. כך למשל, מגבלה של 60 יום נקבעה לגבי מקרי אונס (וארבעה חודשים אם החשוד עובר בדיקה של כשירות נפשית), ומגבלה של 30 יום נקבעה למקרים מסוימים של עבירות תקיפה ואלימות או החזקה בלתי-חוקית של נשק במקומות ציבוריים.

11. שבדיה⁶⁰

על-פי סעיפים 4 ו-20 לפרק 23 בקוד הפרוצדורה השיפוטית, חקירה פלילית מקדמית (דהיינו לפני משפט) תנוהל **מהר ככל האפשר** ועם סיומה תתקבל החלטה בדבר העמדה לדין פלילי. מעבר לכך אין מגבלות חוקיות כלליות על משך הזמן שבמסגרתו נדרשת המשטרה להשלים את החקירה או על משך הזמן שבו נדרשות רשויות התביעה לקבל החלטה בנוגע להגשת כתב אישום.

עם זאת, ישנן נסיבות מיוחדות שלגביהן קיימים כללים ספציפיים המגבילים את משך החקירה: על-פי סעיף 2a ל-Regulation on Preliminary Investigation כאשר מדובר בעבירה כלפי חיו, בריאותו, שלומו או חירותו של **קטין** ושהעונש בגינה עולה על שישה חודשי מאסר, יש להשלים את החקירה ולקבל החלטה על תביעה פלילית בתוך שלושה חודשים מהמועד שבו נמצא חשד סביר כלפי מבצע העבירה. את מגבלת הזמן הזאת ניתן להאריך במקרים חריגים, למשל, אם מדובר בחקירה נרחבת או אם היא מחייבת כמה תחקורים של ילדים קטנים. כמו כן, על-פי ה-Young Offenders Act, גם חקירה פלילית נגד **קטין** שמיוחסת לו עבירה שעונש מאסר בצידה צריכה להתנהל בדחיפות מיוחדת. סעיף 4 לחוק זה קובע כי יש להשלים חקירה כזו ולהחליט על הגשת או אי-הגשת כתב אישום בעקבותיה בתוך שישה שבועות מהמועד שבו נמסרה הודעה על חשד כלפי אותו קטין בנוגע לביצוע העבירה. גם במקרה זה ניתן להאריך את מגבלת הזמן בנסיבות חריגות, למשל כאשר מדובר בחקירה מאד נרחבת.

⁵⁹ מנוסח התשובה של הפרלמנט הדני - "from the time a police charge is initiated" - לא ברור בדיוק מאיזה שלב של ההליך מתחילה ספירת הזמן האמורה. יצוין שאותם כללים מנחים פנימיים פורסמו רק בשפה הדנית.

⁶⁰ תשובת הפרלמנט של שבדיה לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 4.12.2015.

על-פי סעיף 226 (פסקה 6) לחוק הפרוצדורה הפלילית, חקירה פלילית צריכה להתבצע **מהר ככל האפשר**, אך מעבר לכך, משך הזמן שבמסגרתו נדרשת המשטרה להשלים את חקירותיה אינו מוגבל בחקיקה. רשויות התביעה בנורבגיה הן שאחראיות על הטיפול במקרים פליליים, דהיינו על הליכי החקירה, קבלת החלטות בדבר העמדה לדין וניהול התביעה בבתי המשפט. רוב התיקים מטופלים בידי רשות התביעה המשטרית, אך התיקים הנוגעים לעבירות החמורות יותר הם בטיפול התובעים הציבוריים המחוזיים (שמפקחים על חקירות המשטרה באותו מחוז) או התובע הכללי שעומד בראש התביעה הציבורית (Director of Public Prosecutions).

התובע הכללי מפרסם מדי שנה **חוזר** שמפרט דרישות שונות כלפי המשטרה ורשויות התביעה ובהן גם הנחיות בקשר ליעדי מדיניות בנוגע למשך הזמן הממוצע של הליכי חקירה והעמדה לדין. להלן כמה **כללים והנחיות הלקוחים מהחוזר האמור של שנת 2015**:⁶²

- ככלל, לגבי תיקים הנמצאים בסמכות תובעים של התביעה המשטרית, זמן הטיפול הממוצע במקרי פשע מפוענחים לא יעלה על 120 ימים.
- בתיקי תביעה משטרית הנוגעים לפגיעות גוף, זמן הטיפול במקרים מפוענחים לא יעלה על 90 ימים - ממועד פתיחתה של החקירה הפלילית ועד לקבלת החלטה בנוגע לתביעה במשטרה - אלא אם קיימים שיקולים ונסיבות המצדיקים את הארכת משך הזמן של ההליכים.
- בתיקי חקירה של התביעה המשטרית נגד חשודים שהיו קטינים בעת ביצוע העבירה, החלטה בדבר הגשת כתב אישום תתקבל בתוך שישה שבועות מהמועד שבו נמצא חשוד במעשה, אלא אם יש צורך בתקופת זמן ארוכה יותר בשל שיקולי חקירה או נסיבות מיוחדות אחרות.
- מגבלות הזמן שפורטו לעיל חלות גם על החלטות שעניינן העברת המשך הטיפול בתיקים אלה לתובעים בכירים יותר, במקרים שבהם החלטות בנוגע להגשת כתבי אישום הן בסמכות התובעים המחוזיים או התביעה הכללית.
- כאשר החלטות בדבר העמדה לדין פלילי הן בסמכות התביעה המחוזית או הכללית, הדרישה היא שזמן טיפול ממוצע בהגשת תביעה פלילית (על-ידי תובע מחוזי או כללי) לא יעלה על 30 ימים ושב-90% מהמקרים יתקבלו החלטות כאמור במסגרת זמן זו.
- בתיקי חקירה נגד חשודים שהיו קטינים בעת ביצוע העבירה ושמעברים לטיפולם של התובעים המחוזיים, נדרשים אותם תובעים לקבל החלטה בדבר הגשת כתב אישום (או להעביר את התיק לתובע הכללי עם המלצה בנוגע להחלטה כאמור) בתוך 15 ימים מהמועד שבו המשטרה העבירה להם את התיק. עם זאת, החלטה באשר להעמדת החשוד לדין פלילי יכולה גם להתקבל במועד מאוחר יותר אם ישנן נסיבות מיוחדות שמחייבות זאת.

⁶¹ תשובת הפרלמנט של נורבגיה לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 4.12.2015.

⁶² על-פי התשובה האמורה של הפרלמנט הנורבגי, ככלל, זמן טיפול קצר נדרש במיוחד בתיקים של עבירות חמורות: עבירות רצח, פשעים חמורים שעניינם עבירות אלימות, מין, סמים, תעבורה ועבירות הפוגעות באיכות הסביבה, פשיעה מאורגנת בין-לאומית, פשעי שנאה על רקע גזעני, לאומני ואחר וענייני משמורת.

חוק החקירה הפלילית דורש שחקירה תתבצע ללא עיכובים מיותרים, ואם החשוד הוא קטין על החקירה להתבצע בדחיפות.⁶⁴ משך הזמן הראוי לניהול חקירה פלילית תלוי בנסיבותיו ומאפייניו של כל מקרה ומקרה. ככלל, לעבירות חמורות במיוחד תינתן עדיפות מבחינת דחיפות החקירה. החלטת תובע על העמדה לדין פלילי צריכה להתקבל בתוך פרק זמן סביר. החלטה שכזו תלויה גם בכללי החקיקה הנוגעים לתקופת ההתיישנות של עבירות שונות.⁶⁵ על כל פנים, פרק הזמן שבו מתנהלת חקירה עוצר את מרוץ הזמן של תקופת ההתיישנות.

⁶³ תשובת הפרלמנט של פינלנד לפניית הלשכה המשפטית של הכנסת, 23.11.2015.

⁶⁴ [Criminal Investigation Act \(805/2011\)](#), Chapter 3 Section 11.

⁶⁵ סוגיית ההתיישנות מוסדרת בפרק 8 [לקוד הפלילי של פינלנד](#). סעיף 1 לפרק זה מפרט תקופות התיישנות שונות בהתאם לסוגי עבירות. כך למשל, על עבירות שעונשן מאסר עולם אין כלל תקופת התיישנות; על עבירות שעונשן למעלה משמונה שנות מאסר חלה תקופת התיישנות של עשרים שנים; על עבירות שעונשן המאסר בגין עולה על שנתיים אך פחות משמונה שנים חלה תקופת התיישנות של עשר שנים, וכך הלאה. את תקופת ההתיישנות מונים החל ממועד ביצוע העבירה. עם זאת, פרק 8 לקוד הפלילי מפרט גם הוראות שונות בנוגע לנסיבות שבהן נפסק או נמשך מחדש מניין תקופת ההתיישנות.

